

Abdułah Odžałan: Demokratski konfederalizam

Demokratski konfederalizam

Ovakva vrsta vladavine ili uprave može se nazvati ne-državnom političkom upravom ili demokratijom bez države. Procesi donošenja odluka koji su zasnovani na demokratiji se ne smeju poistovetiti sa procesima donošenja odluka koje primenjuje državna uprava. Države upravljaju, a demokratije sprovode vladavinu naroda. Države su utemeljene na principu moći, dok su demokratije zasnovane na konsenzusu zajednice. Državna tela se određuju dekretom, mada mogu biti delimično legitimizovana i putem izbora. Demokratije koriste direktne izbore. Država koristi prinudu kao legitimno sredstvo. Demokratije počivaju na dobrovoljnom učestovanju.

Demokratski konfederalizam je otvoren prema drugim političkim grupama i frakcijama. On je fleksibilan, multikulturalan, antimonopolistički i orijentisan ka konsenzusu. Ekologija i feminizam su noseći stubovi ovog sistema. U okviru ovakve vrste samouprave alternativna ekonomija postaje neminovnost; ona je ta koja će uvećati resurse društva, umesto da ih iskorišćava; koja će se odnositi pravednije prema višestrukim potrebama društva.

Participacija i raznolikost političke scene

Kontradiktorni sastav društva zahteva političke grupe koje imaju kako vertikalne tako i horizontalne formacije. Centralne, regionalne i lokalne grupe morale bi biti izbalansirane na ovaj način. Samo one, svaka za sebe, sposobne su da se nose sa svojim posebnim, konkretnim situacijama i da razviju odgovarajuća rešenja za dalekosežne društvene probleme. Svako ima prirodno pravo da izrazi svoj kulturni, etnički ili nacionalni identitet uz pomoć političkih

udruženja. Međutim, ovakvo pravo zahteva etičko i političko društvo. Bez obzira na to da li je u pitanju nacionalna država, republika ili demokratija – demokratski konfederalizam je otvoren za kompromise sa državnim ili upravnim tradicijama, što im omogućava ravnopravnu koegzistenciju.

Društveno nasleđe i akumulacija istorijskog znanja

Ipak, demokratski konfederalizam počiva na istorijskom iskustvu i kolektivnom nasleđu društva. To nije arbitraran, moderan politički sistem, već onaj koji akumulira istoriju i iskustvo. On je proizvod života društva.

Država se stalno orijentiše ka centralizmu ne bi li osigurala ostvarivanje interesa monopola koji se nalazi u rukama moćnih. Za konfederalizam važi suprotno. Društvo je u centru političkog fokusa, a ne ti monopoli. Heterogena struktura društva je u suprotnosti sa svakim oblikom centralizma. Izrazit centralizam samo dovodi do socijalnih erupcija.

Kao što znamo, ljudi su uvek formirali neformalne grupe u obliku klanova, plemena ili drugih zajednica sa federalnim kvalitetima. Na ovakav način su bili u mogućnosti da sačuvaju svoju unutrašnju autonomiju. Čak su i imperije primenjivale različite metode samoupravljanja u okviru različitih oblasti, poput crkvenih vlasti, plemenskih veća, kraljevstava, pa čak i republika. Zato je važno razumeti da čak i naizgled centralističke imperije prate konfederativnu organizacionu strukturu. Centralistički model upravljanja nije utemeljen na želji društva, već na težnji za očuvanjem moći različitih monopola.

Etika i politička svest

Podela društva na određene kategorije i odnose proizvodi se na osnovu određenih veštačkih obrazaca od strane kapitalističkih monopola. Takva vrsta društva stavlja akcenat na vašu pojavnu formu, a ne ono što zaista jeste. Ovakvo otuđenje od sopstvenog postojanja podstiče povlačenje od aktivnog učešća,

reakciju koju često nazivamo razočaranjem u politiku. Ipak, društva su u osnovi politička i vrednosno orijentisana. Ekonomski, politički, ideološki i vojni monopoli predstavljaju konstrukte koji su u suprotnosti sa prirodom društva zato što samo streme akumulaciji viška. Oni ne proizvode vrednost, kao što ni revolucija ne proizvodi novo društvo. Revolucija može samo da utiče na etičku i političku mrežu društva. Sve ostalo predstavlja diskreciono pravo političke zajednice bazirane na etici.

Već sam pomenuo da kapitalistička modernost nameće centralizaciju države. Politički i vojni centri u okviru društva su lišeni sopstvenog uticaja. Nacionalna država, kao moderna zamena za monarhiju, ostavila je iza sebe oslabljeno i bespomoćno društvo. U tom pogledu pravni poredak i javni mir samo impliciraju klasnu vladavinu buržoazije. Moć se formira u okviru centralizovane države i postaje jedna od osnovnih administrativnih paradigmi modernosti. Ovo stavlja nacionalnu državu u odnos suprotnosti sa demokratijom i republikanstvom.

Naš projekat „demokratske modernosti“ zamišljen je kao alternativni nacrt u odnosu na modernost kakvu poznajemo. Ona se gradi na demokratskom konfederalizmu kao osnovnoj političkoj paradigmi. Demokratska modernost je krov političkog društva baziranog na etičnosti. Dokle god budemo pravili grešku verujući da društva moraju biti homogeni monolitni entiteti, biće nam teško da razumemo konfederalizam. Moderna istorija je takođe i četvorovekovna istorija kulturnog i fizičkog genocida počinjenog u ime jednog imaginarnog unitarnog društva. Demokratski konfederalizam kao društvena kategorija pandan je ovakvoj istoriji, on počiva na volji za borbu, ukoliko je to potrebno, kao i na etičkoj, kulturnoj i političkoj različitosti.

Kriza finansijskog sistema je prirodna poledica kapitalističke nacionalne države. Ipak, svi naponi neoliberala da izmene nacionalnu državu su ostali neuspešni. Bliski istok nam daje poučne primere za to.

Demokratski konfederalizam i demokratski politički sistem

U suprotnosti sa centralističkim i birokratskim razumevanjem upravljanja i primene moći, konfederalizam predstavlja oblik političke samouprave u kojem se sve društvene grupe i svi kulturni identiteti mogu izraziti na lokalnim sastancima, opštim zborovima i većima. Ovakvo shvatanje demokratije otvara politički prostor svim slojevima društva i omogućava formiranje različitih i raznovrsnih političkih grupa. Ovim putem se takođe pospešuje i politička integracija društva kao celine. Politika postaje deo svakodnevnog života. Bez politike, kriza države se ne može rešiti, zato što se kriza stvara nedostatkom zastupanja interesa političkog društva. Pojmovi poput federalizma i samoupravljanja, koji se mogu pronaći u liberalnim društvima, moraju biti redefinisani. U suštini, njih ne treba shvatiti kao hijerarhijske nivoe upravljanja u okviru nacionalne državne, već kao centralno sredstvo društvenog izraza i participacije, što će zauzvrat potpomoći politizaciju društva. Nama nisu potrebne velike teorije, potrebno nam je da damo prostor društvenim potrebama, tako što ćemo strukturno ojačati autonomiju društvenih aktera i stvoriti uslove za organizovanje društva kao celine. Stvaranje operativnog nivoa na kojem će sve vrste društvenih i političkih grupa, verskih zajednica ili intelektualnih tendencija moći da se direktno izraze u okviru procesa donošenja odluka na lokalnom nivou možemo nazvati participativnom demokratijom. Što je veći stepen participacije, to je ova vrsta demokratije snažnija. Dok je nacionalna država u suprotnosti sa demokratijom, koju čak i poriče, demokratski konfederalizam predstavlja kontinuirani demokratski proces.

Društveni akteri, koji su svaki za sebe federativne jedinice, predstavljaju osnovne ćelije participativne demokratije, koje mogu da se kombinuju i udružuju u nove grupe i konfederacije u skladu sa situacijom. Svaka od političkih jedinica uključenih u participativnu demokratiju je u suštini demokratska. Na ovaj

način, ono što mi nazivamo demokratijom je primena demokratskih procesa donošenja odluka, od lokalnog do globalnog nivoa, u okviru jednog neprekidnog političkog procesa. Ovaj proces će uticati na strukturu društvene mreže, kao suprotnost težnji nacionalne države ka homogenosti, jednom konstrukt koji jedino može biti ostvaren putem sile, čime se dovodi do gubitka slobode.

Već sam istakao da je lokalni nivo onaj na kom se donose odluke. Ipak, način razmišljanja koji dovodi do odluka mora biti u skladu sa globalnim pitanjima. Moramo da postanemo svesni činjenice da čak i sela, kao i gradske četvrti, zahtevaju konfederativnu strukturu. Svi aspekti društva moraju biti prepušteni samoupravljanju, svi nivoi moraju posedovati slobodu da participiraju.

Demokratski konfederalizam i samoodbrana

U svojoj suštini, nacionalna država je vojno strukturirani entitet. Nacionalne države su proizvodi različitih vrsta unutrašnjeg i spoljašnjeg ratovanja. Nijedna od postojećih nacionalnih država nije nastala sama od sebe. Bez izuzetka, one poseduju istoriju ratova. Ovaj proces nije ograničen samo na njihovu početnu fazu, već je izgrađen na militarizaciji čitavog društva. Civilno rukovodstvo države je samo dodatak vojnom aparatu. Liberalne demokratije čak i nadmašuju ovo bojeći svoje militarističke strukture demokratskim i liberalnim bojama. Međutim, to ih ne sprečava da traže autoritarna rešenja u trenutku vrhunca krize koja je uzrokovana samim sistemom. Fašistička upotreba sile je sama priroda nacionalne države. Fašizam je najčistiji oblik nacionalne države.

Ovakvoj militarizaciji može se odupreti jedino samoodbranom. Društva bez mehanizama samoodbrane gube svoj identitet, sposobnost demokratskog donošenja odluka i svoju političku prirodu. Dakle, samoodbrana društva nije ograničena samo na vojnu dimenziju. Ona takođe uključuje i očuvanje identiteta,

sopstvene političke svesti i procesa demokratizacije. Tek tada možemo govoriti o samoodbrani.

U odnosu na ovaj okvir, demokratski konfederalizam se može nazvati i sistemom samoodbrane društva. Samo se uz pomoć konfederativnih mreža može uspostaviti osnov za suprotstavljanje globalnoj dominaciji monopola i militarizmu nacionalnih država. Nasuprot mreže monopola moramo da izgradimo jednako jaku mrežu društvenih konfederacija.

Ovo konkretno znači da društvena paradigma konfederalizma ne uključuje vojni monopol oružanih snaga, čiji je jedini zadatak da osiguraju unutrašnju i spoljašnju bezbednost. One su pod direktnom kontrolom demokratskih institucija. Samo društvo mora biti u stanju da odredi njihove dužnosti. Jedan od njihovih zadataka će biti odbrana slobodne volje društva od unutrašnjih i spoljašnjih intervencija. Sastav vojnog rukovodstva se mora odrediti pod istim uslovima i sa jednakim učešćem političkih institucija i konfederativnih grupacija.

Demokratski konfederalizam nasuprot stremljenju ka hegemoniji

U demokratskim društvima nema mesta za bilo kakvu vrstu stremljenja ka hegemoniji. Ovo se naročito odnosi na ideologiju. Hegemonija je princip koji često sledi klasična vrsta civilizacije. Demokratske civilizacije odbacuju hegemoniju moći i ideologije. Bilo koja vrsta izraza koja prelazi preko granica demokratskog samoupravljanja bi dovela samoupravljanje i slobodu izražavanja do apsurdna. Za kolektivno rešavanje pitanja društva potrebno je razumevanje, poštovanje suprotnih mišljenja i demokratskih načina odlučivanja. Ovo je u suprotnosti sa shvatanjem rukovodstva u kapitalističkoj modernosti, gde su proizvoljne birokratske odluke nacionalne države dijametralno suprotstavljene demokratsko-konfederativnom tipu rukovođenja koje je zasnovano na etičkim osnovama. U demokratskom konfederalizmu rukovodećim institucijama nije potreban ideološki legitimitet. Samim tim,

one ne moraju da teže hegemoniji.

Demokratske konfederativne strukture na globalnom nivou

Iako je fokus demokratskog konfederalizama usmeren na lokalni nivo, organizovanje globalnog konfederalizma nije isključeno. Moramo organizovati platformu nacionalnih civilnih društava u obliku konfederativne skupštine koja bi oponirala Ujedinjenim nacijama, kao jednoj asocijaciji nacionalnih država kojom upravljaju supersile. Na ovaj način bi mogle da se donose bolje odluke koje bi uzimale u obzir mir, ekologiju, pravdu i produktivnost na globalnom nivou.

Zaključak

Demokratski konfederalizam se može opisati kao oblik samoupravljanja koji je suprotan tipu upravljanja u nacionalnim državama. Pod određenim okolnostima mirni suživot je moguć sve dok se nacionalna država ne meša u centralna pitanja samoupravljanja. Sve intervencije ovakvog tipa zahtevale bi samoodbranu civilnog društva.

Demokratski konfederalizam nije u sukobu ni sa jednom nacionalnom državom, ali on neće stajati i mirno posmatrati pokušaje asimilacije. Revolucionarni prevrat ili kreiranje nove države ne stvaraju održivu promenu. Na duge staze, sloboda i pravda se mogu ostvariti samo u okviru dinamičkog demokratsko-konfederativnog procesa.

Ni totalno odbacivanje, ni potpuno priznavanje države ne koristi demokratskim naporima civilnog društva. Prevazilaženje države, posebno nacionalne države, dugoročan je proces.

Država će biti prevaziđena onog trenutka kada demokratski konfederalizam dokaže da ima kapacitet za rešavanje društvenih problema. To, međutim, ne znači da se moraju prihvatiti napadi nacionalnih država. Demokratske konfederacije će u svakom trenutku zadržati samoodbrambene snage. Demokratske konfederacije neće biti ograničene na samoorganizovanje unutar jedne teritorije. One će postati prekogranične konfederacije

onda kad određene društvene zajednice budu to želele.

Principi demokratskog konfederalizma

1. Pravo na samoopredeljenje naroda obuhvata pravo na vlastitu državu. Međutim, osnivanje države ne uvećava slobodu naroda. Sistem Ujedinjenih nacija, koji je zasnovan na nacionalnim državama, pokazao se kao neefikasan. U međuvremenu, nacionalne države su postale ozbiljne prepreke za bilo kakav društveni razvoj. Demokratski konfederalizam je suprotstavljena paradigma potlačenih ljudi.
2. Demokratski konfederalizam je nedržavna društvena paradigma. Nju ne kontroliše država. Istovremeno, demokratski konfederalizam predstavlja kulturno-organizacioni nacrt demokratske nacije.
3. Demokratski konfederalizam je zasnovan na učešću običnih ljudi na lokalnom nivou. Procesi donošenja odluka pripadaju zajednicama. Viši nivoi služe samo za koordinaciju i implementaciju volje zajednica koje šalju svoje delegate generalnim skupštinama. U ograničenom vremenskom periodu, oni su istovremeno i glasnogovornici i izvršne institucije. Međutim, osnovna moć odlučivanja pripada lokalnim institucijama.
4. Na Bliskom istoku demokratija ne može biti nametnuta od strane kapitalističkog sistema i njegovih imperijalnih sila, koje samo štete demokratiji. Osnovni zadatak je promovisanje demokratije na lokalnom nivou. To je jedini pristup koji može da izađe na kraj sa raznolikim etničkim grupama, religijama i klasnim razlikama. On se takođe dobro uklapa uz tradicionalnu konfederativnu strukturu društva.
5. Demokratski konfederalizam u Kurdistanu je takođe i anti-nacionalistički pokret. Cilj mu je ostvarivanje prava na samoodbranu naroda, unapređivanjem demokratije u svim delovima Kurdistanu, bez dovođenja u pitanje postojećih političkih granica. Njegov cilj nije

stvaranje kurdske nacionalne države. Pokret ima nameru da uspostavi federalne strukture u Iranu, Turskoj, Siriji i Iraku, koje će biti otvorene za sve Kurde i istovremeno će predstavljati krovnu konfederaciju za sva četiri dela Kurdistana.

O autoru:

Abdulah Odžalan (Abdullah Öcalan) je autor više od 40 knjiga i jedan od osnivača Radničke partije Kurdistana (PKK – Partiya Karkerên Kurdistanê). Rođen je u siromašnoj kurdskoj porodici u Turskoj. Zbog optužbi za učestvovanje u oružanoj borbi kurdskih pobunjenika za nezavisnost uhapšen je i osuđen od strane turske države na smrt, a ta kazna je kasnije preinačena u doživotnu robiju. U zatočeništvu se nalazi od 1999. godine. U početku svog delovanja je bio prvenstveno marksističko-lenjinistički orijentisan, a kasnije je pod uticajem različitih autora, pre svega Mareja Bukčina, razvio pristup koji se bazira na slobodarskom socijalizmu. Jedan je od autora koji su razvili ideju *đineologije* (nauka žena), često opisivane i kao kurdski feminizam, o kojoj je pisao u svojoj knjizi: *Oslobođenje života: Ženska revolucija* (2013). Tekst koji je ovde preveden deo je duže brošure sa istim nazivom, koja je na engleskom jeziku izdata kao: *Democratic Confederalism* (Transmedia Publishing Ltd. – London, International Initiative “Freedom for Abdullah Öcalan – Peace in Kurdistan”, 2011).

Bibliografski podaci

Autor	Abdulah Odžalan
Naslov	Dvanaest teza o menjanju sveta bez preuzimanja vlasti
Prevod	Marija Vladisavljević
Izdavač	Samoobrazovni univerzitet „Svetozar Marković“

Godina	2019.
--------	-------